

ANTROPOLOGIJA IDEJE BOŽJEGA NARODA

Objava nam nije dana u sistemu i s filozofskim refleksijama nego u životnoj konkretnosti i svrhunaravnoj zbilji. Refleksija i sistem nadošli su poslije objave i nad njom su se izgradili. Vatikanski II nije htio biti dogmatskim koncilom nego kerigmatičkim, tj. više svetopisanskim nego teološkim. Stoga nikakvo čudo ako teološka refleksija bude nastojala mnoge njegove misli izanalizirati i produpsti.

Među kerigmatičke koncilske misli sigurno spada i ideja Crkve kao Božjeg naroda.

U ovom bismo članku htjeli pokazati komponente koje ulaze u taj pojam i kako su te komponente ostvarene u Crkvi. Htjeli bismo, dakle, ideju Božjega naroda, koju nam je Koncil dao više kerigmatički, pokušati teološki razglobiti. Dakako, ne na štetu kerigme nego za njezino obogaćenje.

No, najprije nekoliko općenitih opasaka, i to: o generacijama te ideje, naime njezinu **povijesnom paradoksu** i njezinu **profilu** u koncilskoj optici.

I dio

OPĆE OPASKE

1. opaska

POVIJESNI PARADOKS IDEJE BOŽJEGA NARODA

Svijest o Crkvi kao Božjem narodu razbudila se u teologiji između 1937—1957. godine, u doba kada su nas liturgijski pokret i kat. akcija naučili da Crkva nije samo juridičko tijelo ili neki institut ili neke duhovne toplice, nego u prvom redu ljudska stvarnost i čovjekova sudbina (Koster, Cerfaux, protestanti Dahl, Oepke).

Prema tome, ideja o Božjem narodu ne živi odavno među nama. Njezin je vijek ovih posljednjih trideset godina. A ipak stara je to ideja. Stara kao Abraham u kojem se prvi put zaiskrila i stara kao kršćanstvo s kojim je ostvarena u svojoj punoljetnosti i zrelosti.

Možda ne bi trebalo da posebno spominjemo taj paradoks mladosti — starosti ideje Božjega naroda. Malo koja kršćanska stvarnost nije uvučena u isti paradoks. To je činjenica koju zahtijeva zakon osvješćivanja materijalno-duhovnog bića i materijalno-duhovne zajednice. Čovjek se ne osvješćuje odjednom nego per partes. Ovo osvješćivanje teče otegnutim povijesnim ritmom po zakonu povijesnog dozrijevanja. Čovječanstvo je već milenijima na zemlji. I još nije stiglo do punine svoje svijesti. Ono pak od imanentnih čovjekovih snaga što će se pojaviti u njegovoj svijesti u ovom ili onom povijesnom času zavisi od mnogo elemenata. Možda se svi ti elementi sabiru u rezultatu čovjekova intelektualnog doгледа i horizonta njegova misaonog svijeta, shvaćajući pod tim svijetom i čovjekovu teoretsku viziju svijeta, i konkretizaciju te vizije u civilizaciji i socijalizaciji te, napokon, na tom temeljeno novo doživljavanje svijeta. U tom je smislu čovjeku potreban novi znanstveni, civilizacijski, socijalni i novi opći doživljajni raspon da danas sebe otkrije drukčijim nego što je bio jučer. Među temeljnim, naime, zakonima naše psihologije svakako je ovaj: *Nema spoznajnog čina bez predmeta*. I nema svijesti o samome sebi bez spoznajnog čina. Zaključak je jasan, ali na koji mi često ne mislimo, naime, da nema svijesti o sebi bez intencionalnog poistovećenja nas samih s predmetima. A to znači da se mi od izvana otkrivamo, da izvana dolazimo do svjetla unutra. Ovo naše — nazovimo ga banalno i neadekvatno, ali barem kratko — atomsko doba, puno saznanja o stvarima oko nas, upalilo je tolika svjetla u nama, da mi više same sebe od jučer ne raspoznavamo. Time je ono postalo povijesnim časom u kojem se vrši prelaganje čovjekove svijesti na njezinu putu prema njezinu vrhuncu. To prelaganje čovjekove profane svijesti nužno se mora osjetiti u našoj kršćanskoj svijesti. Po Isusu Kristu su u čovječanstvo, prvenstveno u Crkvu, položene nove imanentne sile, Bogočovjekove sile, tako da se povijest spasenja odvija unutar svjetske povijesti. Ta se povijest spasenja ne podudara sa svjetskom, ali je sasvim od nje ovisna kao što je svrhunarav uopće ovisna o naravi, a to znači da se kroz profanu povijest skupa s njom i u njoj kršćanstvo osvješćuje per partes. To tumači, zašto jedan praelemenat kršćanstva, koji je do tada bio prespavan pri otvorenim očima, odjednom iskrsne na površinu kršćanske svijesti i odjednom postane novo povijesno svjetlo i novi povijesni stvaralački dinamizam. Danas, u atomsko doba, to novo povijesno svjetlo i novi povijesni dinamizam jest ideja Božjega naroda. Zanimljivo je da je ideja Božjega naroda u Sv. pismu i da Oci o njoj govore, da je apliciraju na Crkvu, da čak njom Crkvu i definiraju (sv. Augustin, Faustus Regiensis), ali da njom ne pokušavaju izgraditi svoju ekleziologiju. Danas nam se pak čini da se Crkva ne može bolje i vjernije doživjeti, niti bolje i vjernije obuhvatiti nego što to možemo učiniti kroz ideju Božjega naroda. Tako, u času kada čovječanstvo svojom profanom poviješću ide prema općesvjetskom jedinstvu, ideja unizervalnog Božjeg naroda, tj. čovječanstva savr-

šeno ostvarena u Isusu Kristu, kao neko novo neonsko svjetlo počinje rasvjetljivati kršćansko biće. A budući da se ne radi o bilo kojoj ideji nego o ideji Božjega naroda, današnji čas buđenja kršćanstva moramo uz ostale module shvatiti također vremenom narodnog prepорода. To je čas sličan sinajskom času, u kojem se židovski narod prepородаo u Božji narod. Sličan svim časovima narodnih prepорода u profanoj povijesti.*)

2. opaska

PROFIL IDEJE BOŽJEGA NARODA U KONCILSKOJ OPTICI

U drugo poglavlje Konstitucije o Crkvi Koncil je samo djelomično preuzeo biblijsko-teološki rad posljednjih godina o ideji Božjeg naroda. No to nije važno. Važno je da nam je Koncil ideju Božjega naroda predstavio, iako u bitnim crtama, ipak u cjelovitosti. Mi sada, međutim, ne želimo tu ideju dočaravati u njezinoj koncilskoj cjelovitosti. Zaustavit ćemo se samo na jednoj općoj crti koncilskog prikaza.

Koncil nije nigdje ovoga izričito rekao, ali iz svakog njegova retka izbija. *Ne radi se o tome da je Crkva narod u nekom metaforičkom smislu. Božji narod je narod u pravom smislu te riječi.* »Božji narod za svoju glavu ima Krista«, veli Koncil. Podanici su mu Božja djeca sposobna za formiranje narodnog tijela, jer su obdarena dostojanstvom i slobodom Božjega posinaštva. Njegov konstitutivni zakon jest zakon ljubavi kao što je ljubio Krist. Ima za svrhu Božje kraljevstvo koje treba na zemlji širiti dok se ne završi na nebu (n. 9). Ništa od svega toga nije metafora: ni Krst, ni dostojanstvo i sloboda Božjega djeteta, ni Kristova ljubav, ni Božje kraljevstvo. Sve je to realnost, bogoljudska realnost, pa stoga sve to pleće veličanstvenu realnost Božjega naroda.

Nema nikakve sumnje: Božji narod je narod u pravom smislu te riječi.

Što to znači?

To znači da se pojam naroda stvarno verificira o Božjem narodu kao što se npr. pojam adopcije stvarno verificira o posinovljenju po milosti. To znači da Božji narod u sebi sadrži sve konstitutivne elemente, koji konstituiraju inače svaki drugi narod. I baš to mi sada želimo pogledati. Želimo pogledati kako se u Božjem narodu nalaze ostvareni svi oni elementi koje ideja naroda u sebi sadrži.

Zašto to želimo?

Teologija mora paziti da joj se misterij ne raspline u nekoj neodređenoj mističnosti ili da joj ne služi kao lijepa fraza bez sadržaja. Misterij nas, naime, nikada ne vodi u nebuloznu spiritualnost ni u fraziranje nego u čovjekovu stvarnost, koju je Bog pozlatio svojom stvarnošću. Teologija mora znati u misteriju pronaći tu čovjekovu stvarnost pozlaćenu Božjom stvarnošću. A to pronalazi tako da pokuša pojmove ljudske stvar-

*) Za svećenički stalež važno je to naglasiti, jer su to časovi narodnih prepородitelja i očeva domovine. Ova misao neka ne rasplamsa ambiciju nikome, ali neka otvori dušu svakome.

nosti vidjeti ostvarene u misteriju. To pronalaženje ostvarenja pojmova ljudske stvarnosti u misteriju možemo zgodno zvati antropologijom misterija.

II dio

ANTROPOLOGIJA MISTERIJA BOŽJEGA NARODA

Kako se, dakle, u Božjem narodu nalaze ostvareni svi oni elementi koje ideja naroda u sebi sadrži?

Ideja naroda i narodnosti u doba romantike i idealizma dosta je obradivana. I povijesno zbivanje posljednjeg stoljeća pretežno se razvija na ideji naroda i narodnosti. Nije nam stoga teško nabrojiti elemente koji konstituiraju jedan narod. To su: zajedničko biološko porijeklo, zajednički jezik i kultura, stvaranje zajedničke povijesti, zajednička domovina i konačno, što ne mora uvijek biti, državno-politička formacija. Sve te elemente moramo naći u Božjemu narodu.

1. ZAJEDNIČKO BIOLOŠKO PORIJEKLO

Da uzmognemo naravnim vezama pripadati jednom narodu, nije dovoljno biti čovjek. Potrebno je još u svojim žilama nositi narodnu krv koja istječe iz zajedničkog izvora. To utjecanje zajedničke krvi u pojedince čini da pojedinci imaju u sebi nešto što njih transcendirira. Ono pak što ih transcendirira jest opće narodno biće koje se skupa s krvlju njihovih preda u njih useljuje. Ne da u njima uguši njihovo individualno biće, nego da im potkloni potpuniju interpretaciju njihova individualnog bića i da im pruži prave dimenzije za njihov individualni raspon. Tako je pojedinac zvan k samom sebi po zajednici svoga naroda. I na taj način narod ulazi u njegovu definiciju. Aristotel je definirao čovjeka: zoon politikon. Mi to za naš slučaj možemo i smijemo prevesti sa: animal nationale. Stoga izdati narodnu zajednicu znači izdati samoga sebe. U tom je smislu narod za pojedinca svetinja, i to svetinja njemu imanentna, upisana u njegovoj krvi, koja krv stoga i sama postaje sveta: sveta krv naroda.

Nije nam teško doumiti da mi kršćani imamo svoje zajedničko biološko porijeklo. I da nosimo u svojim žilama zajedničku krv. Da sačinjavamo Božju rasu na zemlji po milosnom životu koji nam je dan u Isusu Kristu Gospodinu našem. Treba samo dobro naglasiti tu nacionalnu oznaku milosnog života i povući gdjekoji zaključak.

Milost u sebi ne smijemo gledati kao individualnu savršenost. Ona je socijalno tempirana baš kao i tjelesna krv u nama. To je zajednički nadnaravni biološki element. Ne zajednički zato što ga imaju svi koji ispovijedaju našega Gospodina, nego zato što ga svi imaju iz istog izvora: Krista. To utjecanje zajedničke Kristove milosti u kršćane čini da kršćani pojedinci posjeduju u sebi nešto što transcendirira njihovo pojedinačno kršćansko biće. Ono pak što ih transcendirira kao kršćane pojedince jest

opće narodno vrhunaravno biće koje skupa s milosnim životom u njih useljuje. Mi znamo tko je to biće. To je integralni Krist. Krist zajednice. Krist Božji narod (Lyonet), Krist Mistično Tijelo. Konačno, možemo reći misleći na utjelovljenje, Krist čovječanstvo. Pa kao što nema čovjeka u kojem ne bi bio prisutan njegov narod tako nema čovjeka kršćanina u kojem ne bi bio prisutan Krist zajednica, Krist Božji narod. Funkcija ove opće kristovske stvarnosti u kršćanima jest ona ista koja je i one prisutnosti naroda u pojedincima. Da, naime, pokloni kršćanskom biću njegovu potpunu interpretaciju i pruži prave dimenzije za njegov razvitak. Čini mi se da mi te nacionalne note milosti nismo uvijek dovoljno uočavali pa smo se razvijali bez svoje potpune kršćanske interpretacije i izrasli u patuljaste individualističke dimenzije. Shvaćali smo da nam s milošću dolazi individualni Krist pa smo s njim nastojali živjeti u dvoje. A ni s Bogom ni s Kristom se ne može živjeti u dvoje, a da se čovjek ne uguši skupa sa svojim Bogom i sa svojim Kristom, jer su i u Bogu i u Kristu svi ljudi. Milost posvetna jest posvećujuća, ali je i socijalizirajuća, *jest sveta krv Božjega naroda*. Pavao nije propustio da na nju tako gleda. Njegovi *logoi unitatis*: jedan Bog i jedan Krist; njegovi *simboli jedinstva*: jedno krštenje, jedna euharistija, jedna vjera, jedan poziv; njegove *alegorije jedinstva*: nasada i građevine — sve to razbija iluziju o izolacionizmu milosti. Bog dijeleći svoj život ne stavlja biljke u lonce, nego izvodi veliki planetni plantažni vinograd; ne brusi dijamante nego gradi svjetsku zgradu čovječanstva. Po milosti živi u nama ne individualni Krist nego integralni Krist, Krist čovječanstvo, Krist Božji narod. Napastovani smo — a tko će reći da toj napasti u prošlosti nismo podlijegali da smo katolici tj. univerzalni po univerzalnosti kršćanskih ideja i po Kristovu nalogu, a ne po imanentnim snagama svog kršćanskog bića. Naprotiv, katolici smo, jer je milost koja je u nama katolička i univerzalna. Kršćanski katolicizam je biologija, a ne kategorija. S pravom primjećuje Schnackenburg da bi ideja Božjega naroda htjela unijeti život u već ponešto sklerotično postalo Mistično Tijelo, a da i ne govorimo o tome koliko ga unosi u juridizam Crkve.

2. ZAJEDNIČKA KULTURA I JEZIK

Narod i kultura idu skupa. Čovjek, premda u prirodu ukorijenjen i o njoj ovisan, sposoban je tu prirodu proniknuti svojim umom i svojim joj rukama dati nove oblike. I baš po tom pronicanju i oblikovanju prirode čovjek ostvaruje i usavršuje sebe kao slobodno duhovno biće. Ono pak što čovjek svojim djelovanjem daje prirodi transcendirna njezine snage, više je od nje. Tako unutar danog svijeta čovjek gradi jedan novi svijet, utiskuje u postojeći svijet novu dušu, stavlja svijet oko sebe pod novi zakon, stvara kulturu u najvišem smislu te riječi. Taj novi zakon u svijetu jest čovječji zakon i ta nova duša u svijetu jest čovjekova duša. Budući da svaki narod ima svoju dušu, svaki narod ima i svoju kulturu. Od te narodne duše neodjeljiv je narodni religiozni genij. I ne samo neodjeljiv nego je on njezin najveći kulturno-stvaralački elemenat. Religija je matično područje kulture. Ona posjeduje najviše transcendencije.

A transcendencija je srčika svakog kulturnog djela. Zato je svaka kultura koja se javila u povijesti ishranjena religijom. Nije doduše cilj religije kultura nego spasenje. Ali to spasenje čovjek ne postizava otkidajući se od zemlje i bježeći u drugi svijet kao što se raketa otkida od zemlje i bježi drugim planetima. Čovjek to spasenje postizava na zemlji. Boga treba ostvariti na zemlji da Bog čovjeka ostvari u nebu. Stoga gdje god radi čovjek i što god radi tamo i u tome mora biti prisutan Bog. To tumači prisutnost religije u kulturi kao i to da je prisutnost religije u kulturi čovjeku imanentna kao što mu je imanentno njegovo spasenje.

Božji je narod religiozna zajednica. Već tim samim njegovo je krilo pravi zavičaj kulture. Koliko je to krilo u prošlosti bilo plodno, dovoljno se sjetiti naše zajedničke kulture koju je nadahnulo i ishranilo kršćanstvo. Stoga, da je Božji narod izvor kulture i da ima kulturu, ne treba posebno dokazivati. Ono što treba posebno naglasiti jest to da se u krilu Božjega naroda nalaze titanske stvaralačke mogućnosti. Duša Božjega naroda jest proširena i produbljena sve do Božjih dimenzija. Božji narod posjeduje dušu Božjega djeteta. Pače, njegova je duša Krist i, još bolje, Duh Sveti. Genij kršćanstva jest, ne u smislu renesanse, nego u pravom smislu, božanski genij. Stoga kršćanstvo posjeduje najveću moguću transcendenciju nad zemaljskim pa je u mogućnosti zemaljsko dići na najviši mogući stepen kulturnih vrijednosti. Danas kada se budi svijest Božjega naroda, buđi se i njegov stvaralački genij. Očekujemo renesansu Božjega naroda. Očekujemo skupa s njom i renesansu kršćanske kulture. S pravom je Koncil upravio posebnu poruku učenicima i umjetnicima. Učinio je to u skladu sa svojom Konstitucijom o Crkvi, u skladu s idejom Božjega naroda. Ako ne zahvatimo graditelje današnje kulture ili ako ih iz svoje sredine ne rodimo, nećemo se obnoviti. Ne budimo stoga zabrinuti samo za milost u dušama, nego i za milost pod umjetničkim znakovima na filmskim platnima i televizijskim ekranima, pod znakovima moderne umjetnosti u svim njezinim granama, kao i za milost u društvenim formama današnjeg čovjeka. Crkva neće biti pravo prisutna u čovječanstvu sve dok ne bude prisutna u njegovoj kulturi, u njegovu kulturnom stvaralaštvu. I dok se kršćanstvo ne probije u kulture pojedinih naroda, ono još u tom narodu nije prisutno. Pokršćavanje poganskih kultura nije taktika misi-onarenja nego potreba života Crkve u neofitskim zemljama. Nije doduše cilj kršćanstva stvaranje ovozemne kulture, nego Božje kraljevstvo. Ali Božje kraljevstvo na zemlji mora živjeti skupa s čovjekom, a to znači skupa s njegovim životnim oblicima koji sačinjavaju njegovu kulturu. Čovjek ima potrebu da se kulturno razvije — banalna je riječ koja nam je već izmučila uši. I kršćanstvo je čovjek, čovjek obnovljen u Isusu Kristu. I taj čovjek ima potrebu da se kao Božji matčovjek, kao Pavlova »nova creatura« projicira u pojavni svijet oko sebe, da unutar ovog našeg danog svijeta ugradi svoj svijet milosti, u nj utisne svoju bogočovjekovu dušu, da svijet oko sebe stavi pod zakon Utjelovljenja, u kojem on živi. Kako bi onda Božji narod mogao pomišljati na svoju obnovu a da ne pomišlja na svoj kulturni zamah!

Što se tiče *zajedničkog jezika* treba napomenuti ovo:

Božji narod zbog svoje univerzalnosti ne posjeduje formalno jedan jezik zajednički svim vjernicima. Njegov jezik nije ni židovski, ni grčki, ni latinski. Njegovi su svi jezici svijeta, jer je i on kraljevstvo cijeloga svijeta. Kao što Božje kraljevstvo u se uklapa sve prostore, sve vremen-ske i plemenske granice tako uklapa u se i sve jezike. Nijednog ne isključuje.

No ipak Božji narod ukoliko se razlikuje od svih drugih naroda na domeni jezika nije bez ičega.

Božji narod je Božja stvarnost unesena u čovjekovu stvarnost. On nije rođen iz čovjekove imanentnosti. Stoga posjeduje pojmove koje nijedan ljudski jezik ne posjeduje. On ima svoju vlastitu riznicu pojmova, jer ima svoju vlastitu riznicu objavljenih misterija. K tome, zalaženjem misterija kršćanskih u čovjekovu dušu mijenja se sam čovjek. Njegova se duša pomalo pretvara u odljev Isusa Krista. On živi u »objavi do-brote i čovjekoljubivosti velikoga Boga«. A to proniče i njegov vanjski izražaj. Otud Božjem narodu posebna psiha s obzirom i na jezičnu izra-žajnost. Konačno, on ima svoju vlastitu književnost: Sv. pismo.

To je za narod s obzirom na jezik dosta. Upotreba određenog zvuka i određenje gramatike nije bitno za narod. Glavno je da je narod sposo-ban samostojno govoriti i da ima nešto reći što nijedan drugi narod ne može kazati.

3. ZAJEDNIČKA POVIJEST

Da se shvati kako se čovjek ostvaruje, slijedeća je činjenica od naj-većeg značenja: Čovjek se nijednom svojom moći ne posjeduje posvema tako da bi se jednim činom mogao posve izreći i posve životno iscrpsti kao što to može anđeo. On posjeduje samo mnoštvo mogućnosti koje se mogu najednom ostvariti. No svako ostvarenje pridonsi punini njegova života komadić više. A svaki taj novi prilog nova je mogućnost za daljnje ostvarenje. Tako djelić kojim se čovjek puni radi u njemu na daljnjem punjenju. Svako čovječje »sad« otvoreno je za slijedeći čas. Ni čovjek stoga, ni narod ne može očekivati svoju puninu od sadašnjeg časa, od časa koji upravo proživljava, nego je mora očekivati od budućnosti. Narodno je biće položeno u budućnost.

Njegova je punina u dimenziji vremena.

I Božji narod je postavljen u iste dimenzije. Ali kako?

Bog utjelovljenjem nije suspendirao čovjekovu povijest, jer je povijest čovjek, nego ju je uzeo u se uzevši u se čovjeka. Stoga se od utjelovljenja amo u ljudskoj povijesti ostvaruje ne samo čovjek nego i Krist. Stoljeća idu jedno za drugim i pune se ljudskim životom. I pune se Kristom također. Krist useljuje u njih kao što je uselio u Marijinu nazaretsku sobicu. Povijesno ostvarenje je težnja čovjekova srca. I Utje-lovljenje je težnja da Krist zađe do zadnjeg komadića ljudskog života, do zadnje povijesne sekunde. Stoga uvoditi Krista u čovjekovu povijest znači graditi kraljevstvo Božje na zemlji u povijesnim okvirima. Narod je Božji upravo zato i sazvan i sakupljen. To je njegova povijesna uloga.

U tom se sastoji njegovo vlastito povijesno ostvarenje. Nema profane i crkvene povijesti. To je povijesni laicizam. Postoji samo Kristova povijest, koja za svoj supstrat ima čovjekovu povijest.

Tako se povijesni razvitak Božjeg naroda temelji na Utjelovljenju kao na Bogočovjekovoj težnji da posveti čovjekov život uzduž povijesti. Ova Bogočovjekova težnja u našem srcu jest naš kršćanski instinkt povijesnog stvaralaštva. U čemu se taj instinkt sastoji? Da Krista umećemo u nove povijesne oblike, a ne u stare. Da ne propuštamo da se ljudski život odvija u novim oblicima a da mi u njih ne postavljamo Krista kao njihov sadržaj. To znači da ne živimo psihom prošlih vremena nego psihom svoga vremena. Tako je Krist npr. prošao kroz vremena Marije Terezije i posvetio ih (Božji narod onoga vremena bit će odgovoran za tu posvetu). Čemu nanovo svojim životom reproducirati ta vremena, dok Krist nestrpljivo čeka da posveti nove oblike ljudskog života? Ima li smisla da se kršćanin četrdesetogodišnjak ponaša kao dvadesetogodišnjak? Krist je posvetio već njegovu mladost. Sad mu treba pružiti život četrdesetogodišnjaka da i tu sekciju njegova života posveti. Kršćani su povijesno gledano djeca ako ne žive život svoga vremena. Krista ne zanima prošlost. Njega zanima sadašnjost i budućnost. Neki američki Digest nagrađuje kratke najuspjelije anegdote. Jednom je nagradio ovu: Jednom će unuka od 15 godina djedu: »Znaš, djede, jedva čekam da se udam!« Djed se začudi toj želji tek 15-godišnje unuke pa će joj: »Zašto?« — »Da te moja djeca što prije upoznaju!« Djed je sam taj dijalog pripočeo Digestu i napomenuo: To je bio najveći kompliment koji sam dobio u životu. Kršćani bi morali nestrpljivo zalaziti u nove povijesne oblike, da ih tako upoznaju s Kristom. I mislim da bi učinili veliki kompliment našem Gospodinu kada bi mu danas rekli da žele što prije živjeti formom života 21. stoljeća da ga i to stoljeće što prije upozna. Nema profane i crkvene povijesti. Postoji samo Kristova povijest. Ali, da se ta pravilno odvija, potrebno je profani svijet i povijest Božjega naroda sinhronizirati. Sinhronizira se pak tako da Božji narod doista živi u povijesnom dijelu vremena u kojem živi, a ne u preživjelom.

4. ZAJEDNIČKA DOMOVINA

Božji narod nije bez nje. Zove mu se vječna domovina. Ona ima svoje pjesnike: sv. Ivana i sv. Pavla; svoje heroje: svece i mučenike; a cijeli je narod ljubi kao majku. I o tom nećemo mnogo govoriti.

Nas ovdje kratko zanima njezina narav.

Gotovo nam je u krv ušlo govoriti o vječnoj domovini kao o drugom svijetu, o nebu kao mjestu nad zemljom i odlasku u raj kao o dolasku emigranta doma. Sve se to može lijepo razumjeti. Ali je odviše antropomorfistički kazano, i to u tolikoj mjeri da je takav govor za nas danas postao opterećenje. Govore nam da mi kršćani želimo dezertirati iz ovog svijeta, da nam je srce zarobljeno nečim izvan globusa, da se osjećamo tuđincima na zemlji. Nietzsche misleći i na to poziva sve na vjernost zemlji. A nije on sam koji to čini.

Na te prigovore odgovaramo: Ne postoji drugi svijet. Postoji samo drugi status (stanje) ovoga svijeta. Laicizam kozmosa ne postoji jednako kao što ne postoji laicizam povijesti. Mi ni sa svojim životom ni sa svojom smrću nikamo ne selimo. Ni u svemir. U njemu već jesmo. Ni u Boga. I u njemu smo već također. Mi se samo životom svrhunaravno smještamo u Boga i svojom smrću započinjemo u Njemu živjeti u vidljivoj dimenziji Božjega djeteta. Naša smrt nije migracija, nego aparicija, skidanje vela. Važno je to naglasiti kada želimo odrediti narav naše vječne domovine. Već, naime, zemaljska domovina nije neka zaštitna puževa kućica. Ona je više kao posuda koja u se kupi cjelokupni narodni život. Sve što iziđe iz duha naroda utiskuje se u domovinu tako da ona postaje tajanstveno lice naroda. Jer je narod kroz povijest u svom dozrijevanju, i to je lice u dozrijevanju. Tako domovina nijednog naroda nema svog posljednjeg izraza. Ona je okrenuta skupa s narodom prema nacionalnom eshatonu. U tom smislu nijedan narod ne posjeduje još pravo svoje domovine, kao što ni samog sebe ne posjeduje u punini. »Vere peregrinamur a patria«, mogu govoriti svi rodoljubi. I govorili su. Na taj način ova ista zemlja može biti i jest prava domovina Božjega naroda. Ona na njoj živi i u nju utiskuje crte života Božje djece. Ona tako postaje tajanstveno lice Božjega naroda; recimo preciznije: Kristovo lice. To je njezina adopcija u svrhunaravni red. Božji narod kroz povijest dozrijeva i Krist kroza nj sve više posvećuje svijet. Priroda sve više zadobiva kristološke crte. Tako je i ona uzeta skupa s Božjim narodom na put k njegovu eshatonu tj. svojoj konačnoj zrelosti. I kad se objavi Gospodin, objavit će se i njezino kristološko lice kao i pravo lice Božjega naroda. Za tom njezinom zrelošću mi čeznemo, i ni za čim drugim. I zemlja i Božji narod u punini svrhunaravne ugrađenosti u Boga u kojem već nevidljivo inače jesu — to je naš eshaton, to je naša vječna domovina. Vjerujem u vječnu zemlju. To je dio vjerskog članka: Vjerujem u život vječni, kao što je domovina dio narodnoga života.

Z a k l j u č a k

Još na narod spada, što ipak ne mora uvijek biti, državna funkcija. No o društvenom ustrojstvu Božjega naroda govore slijedeća poglavlja Konstitucije o Crkvi pa ovdje to izostavljamo. Zajedničko pak porijeklo po milosti, zajednička kultura, kojoj je izvor genij Božjega djeteta, zajednička povijest utemeljena na Utjelovljenju kao ontičkoj čežnji da Krist posveti sveukupni čovjekov život i zajednička domovina ova naša zemlja adoptirana skupa s nama — složno dokazuju da je Božji narod doista narod, iako u jednom analognom smislu kao što su sva ova četiri elementa u analognom smislu u njemu ostvarena. To bi u glavnim crtama bila antropologija Božjega naroda.

O. RUDOLF BRAJČIĆ D. I.